

ویژگی

در کافی غالباً تنها به نقل روایات اکتفاء می‌کند، ولی گاه تفاسیری بر آنها می‌افزاید، تفسیر روایات بر دو گونه است: گونه نخست: به نقل از راویان دیگر. گونه دوم: بدون نقل از کسی که ظاهراً از خود مؤلف است.

گونه دوم: تفسیر روایات بدون نقل

کتاب التوحید ۱: ۸۵/ذیل ۱ (خ توحید: ۲۸۸ به مؤلف نسبت می‌دهد)؛ کتاب الحجة ۱: ۳/۲۷۹؛ کتاب الصلاة ۳: ۷/۲۹۰، ۲/۴۳۷ (این تفسیر را در تهذیب ۳: ۵۲۹/۲۱۵ با عبارتی مبسوطه به کلینی نسبت می‌دهد که گویا نقل به معنا می‌باشد)؛ کتاب الزکاة ۴: ۶/۹۱ (بحثی در رفع تعارض بین دو روایت) کتاب الديات ۷: ۳۶۳.

در کافی در ضمن بسیاری از روایات با کلمه «یعنی» توضیحاتی درباره نام امام مسئول عنه همچون أبو الحسن علیه السلام یا مرجع ضمیر یا معنای کلمه غریب یا تقیید اطلاق حکم با تکیه بر قرائن مقامی یا برای بیان فعلی که از امام صادر شده، آمده است. این توضیحات بسیار بعید است که از کلام امام علیه السلام باشد، بلکه ظاهراً از کلام برخی از راویان روایت یا خود کلینی است و در اندک موارد این احتمال که تفسیر از کلام امام علیه السلام باشد وجود دارد.

غالب راویان کافی از معصومین علیهم السلام می‌باشند ولی گاه کلینی از برخی راویان و مشایخ مطالب مبسوطی را نقل می‌کند و گاه فصل مستقلی بدین امر اختصاص داده است.

گونه اول: تفسیر روایات به نقل از راویان

راویانی که کلینی از آنها تفسیر روایات را نقل کرده عبارتند از: - یونس بن عبد الرحمن (کتاب التوحید ۱: ۳/۱۵۴، کتاب الزکاة ۳: ۲/۵۰۹، ۵/۵۲۸، کتاب المعیشة ۵: ۱۵/۱۷۷، کتاب الحدود ۷: ۱۱/۲۱۲).

- ابن سماعه (کتاب الطلاق ۶: ۷۰/ذیل ۴ - در ضمن وی کلام محمد بن ابی حمزه را رد می‌کند - ۸۵: ۵).

- ابن ابی عمیر (کتاب الطلاق ۶: ۹۸ و ۱۱۰، کتاب الوصایا ۷: ۲۴/ذیل ۳).

- ابن ابی عمیر عن جمیل (کتاب الطلاق ۶: ۶۴).

- فضل بن شاذان (کتاب الموارث ۷: ۱۶۸).

- زراره (کتاب الدعاء ۲: ۷/۴۶۷).

- النوفلی (کتاب الجنائز ۳: ۵/۶۲).

- أبو بصیر (کتاب الصلاة ۳: ۳/۴۹۲).

در کتاب الحج ۴: ۴/۳۹۸ توضیحی را که درباره علت جویدن اذخر از «بعض أصحابنا» پرسیده نقل می‌کند.

کتابهای کلینی

در کتاب الطلاق قضیه مفصلی به نقل از حمدان قلانسی آمده که در آن وی با عمر بن شهاب عبدی مناظره کرده و برای یافتن پاسخ اشکال وی با ایوب بن نوح و علی بن راشد و معاویه بن حکیم گفتگو کرده است (ع: ۹۲) در ادامه کلام فضل بن شاذان در جواب ابا عبید در کتاب الطلاق نقل شده است. و نیز ر. ک. کتاب الطلاق ع: ۳/۷۷ و ۳/۷۸ به نقل از ابن سماعة و نیز ص ۱۲۰/ذیل ۳.

شیخ کلینی چه بسا در اوائل فصول و کتب و احیاناً در لابه لای آنها مطالبی از خود می آورد، از این مطالب فتاوی کلینی و دیدگاه های کلامی - تاریخی وی روشن می گردد:

کتاب التوحید ۱: ۱۱۱ - ۱۱۲؛ کتاب الحجة، أبواب التواریخ (حول موالید الأئمة و وفیاتهم و موجز تاریخهم): ۴۳۹ - ۴۴۰، ۴۵۲، ۴۵۸، ۴۶۱، ۴۶۳، ۴۶۶، ۴۶۹، ۴۷۲، ۴۷۶، ۴۸۶، ۴۹۲، ۵۰۳، ۵۱۴؛ و نیز ص ۵۳۸ (باب الفیء و الأنفال و تفسیر الخمس و حدوده و ما یجب فیہ)؛ کتاب الزکاة ۳: ۵۳۲ (باب درباره اسنان ابل، کتاب الصیام: ۱۳۵/ذیل ۶؛ کتاب الموارث ۷: ۷۰ - ۷۵، ۹۷، ۱۱۵؛ کتاب الديات ۷: ۳۲۹. شیخ کلینی غالباً از ذکر روایات متعارض خودداری کرده، تنها روایات مورد اعتماد خود را می آورد (روضه المتقین ۱: ۷۹).

برخی مدعی اند که کلینی در هر باب، از روایات صحیح تر و معتبرتر آغاز کرده، لذا احادیث اواخر باب نوعاً از نوعی اجمال و پوشیدگی برخوردار است (روضات الجنات ع: ۱۱۶)، این ادعاء به اثبات نرسیده است و مجال بحث آن در این مقال فراهم نیست.

علی بن ابراهیم (۷: ۲۷۷، باب وجوه القتل، ۴۳۹ باب وجوه الإیمان) و نیز ۴: ۳/۲۹۰ (حول أشهر الحج)، ر. ک. ۴: ۵۲۲/ذیل ۱۰ (مقایسه کنید با تفسیر علی بن ابراهیم ۱: ۷۰)؛ کتاب الطلاق ع: ۲۳/۱۵۸. و نیز ر. ک. کتاب المعیشة ۵: ۱/۱۹۲، کتاب الوصایا ۷: ۷/۵ و ۱/۲۰.

یونس بن عبد الرحمن

کتاب الصیام ۴: ۴/۱۰۷ (احتمال دارد روایت باشد)؛ کتاب النکاح ۵: ۵۷۰ (باب تفسیر ما یحل من النکاح و ما یحرم... و هو من کلام یونس)؛ کتاب الطلاق ع: ۱۷۵؛ کتاب الموارث ۷: ۸۳ - ۸۴، ۱۱۵ - ۱۱۶، ۱۴۵، ۱۶۴. و فی ص ۱۲۱، مطلبی از یونس نقل شده و نادرست خوانده شده که گویا از کلام فضل بن شاذان است (خ ص ۱۱۸). و نیز کتاب النکاح ۵: ۴۳۷، کتاب العتق ع: ۱۴/۱۹۷.

فضل بن شاذان

کتاب الطلاق ع: ۹۲؛ کتاب الموارث ع: ۸۸ - ۹۰، ۹۵ - ۹۶، ۹۸ - ۹۹، ۱۰۵ - ۱۰۸، ۱۱۶ - ۱۱۸، ۱۲۰ - ۱۲۵، ۱۴۲، ۱۴۵ - ۱۴۶، ۱۴۸، ۱۴۹ - ۱۶۱، ۱۶۲ - ۱۶۶، ۱۶۷.